

فهرست کتاب

نام کتاب: روش‌های کنترل کیفیت گیاهان دارویی
مترجمین: محمود مصدق، فرزانه نقیبی، سهیلا هنری، سمیه اسماعیلی
ناشر: مرکز تحقیقات طب سنتی و مفردات پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
نوبت چاپ: اول، ۱۳۸۴
شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
قیمت: ۴۰۰۰۰ ریال

امروزه توجه به گیاهان دارویی که بخش عمده‌ای از طب سنتی ایران را تشکیل می‌دهد و استفاده فراوانی در بین مردم دارد، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. با توجه به این نکته، انجام کنترل کیفی گیاهان دارویی جهت دسترسی مردم به محصولاتی با کیفیت استاندارد ضروری است. کتاب حاضر که با مجوز رسمی از بخش طب سنتی سازمان جهانی

بهداشت (WHO) ژنو ترجمه شده، با هدف دسترسی محققین و کارشناسان کنترل کیفی صنایع مربوط به گیاهان دارویی انتشار یافته است. هم‌چنین این کتاب بنا دارد که الگویی مناسب و معتبر جهت ارزشیابی گیاهان دارویی ارائه کند. مترجمین کتاب در مقدمه‌ای که بر کتاب نگاشته‌اند چنین نوشته‌اند:

مقدمه

از گیاهان دارویی به‌عنوان داروهای خانگی، داروهای بدون نیاز به نسخه (OTC) و مواد اولیه کارخانه‌های داروسازی به‌طور وسیع در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه استفاده می‌شود که در بازار جهانی دارو سهم قابل ملاحظه‌ای دارند. بدین دلیل تدوین یک دستورالعمل شناخته شده بین‌المللی جهت کنترل کیفیت آن‌ها ضروری به‌نظر می‌رسد. مجمع جهانی بهداشت در قطعنامه‌های خود از جمله WHA 31.33 سال ۱۹۷۸، WHA 40.33 سال ۱۹۷۸، WHA 42.43 سال ۱۹۷۹ بر لزوم استفاده از تکنیک‌های مدرن و استانداردهای مناسب در جهت کنترل کیفیت گیاهان دارویی تاکید کرده است. در این دستورالعمل یکسری از آزمایش‌های انجام کنترل کیفیت مواد گیاهان دارویی شرح داده شده است. این آزمایش‌ها جهت استفاده در آزمایشگاه‌های ملی کنترل دارو در کشورهای در حال توسعه طراحی شده‌اند و هم‌چنین تکمیل‌کننده آزمایش‌های کنترل کیفی که تنها برای چند گیاه در فارماکوپه بین‌المللی ذکر گردیده‌اند، می‌باشند. گیاهان دارویی ذکر شده در فارماکوپه بین‌المللی در لیست داروهای اصلی سازمان جهانی بهداشت نیز وجود دارند. این دستورالعمل حاوی فارماکوپه گیاهان دارویی نیست، اما کلکسیون‌های فرآیندهای آزمایشگاهی را فراهم آورده است تا بستری باشد جهت تدوین استانداردهای ملی بر پایه شرایط بازار داخلی با توجه به قوانین و مقررات ملی موجود. فهرست کتاب‌های مرجع استاندارد، به‌خصوص کتاب‌هایی که مربوط به صنایع غذایی است

در بخش کتاب‌نامه و مراجع این کتاب آمده است. آزمایش‌هایی که در این کتاب ذکر شده است، بهترین روش‌های قابل دسترس موجود می‌باشند. چنانچه نیاز به آزمایش‌های اضافی وسیع‌تری جهت بازتاب کارهایی که در سطح ملی و منطقه‌ای مانند پروژه‌هایی با اهداف جایگزین نمودن مواد سمی احساس گردد، دستورالعمل‌های این کتاب مورد بازنگری قرار خواهد گرفت. به‌علاوه روش‌های آزمایشگاهی، چند پیشنهاد در رابطه با محدوده آلوده کننده‌ها ذکر شده است که باید به‌عنوان بستری جهت تعیین حدود ملی آن‌ها مورد توجه قرار بگیرند. هم‌اکنون WHO قادر به تعیین حدود آلوده‌کننده نیست، زیرا آن‌ها بسیار متنوع بوده و توافق کلی برای آن‌ها وجود ندارد. در این مورد پیش‌نویس پیشنهادی برای حدود برخی از حشره‌کشها در فارماکوپه ۱۹ : ۵۱، ۱۹۹۳ به چاپ رسیده است که این حدود نسبت به پیشنهاد ذکر شده در این کتاب بسیار محدودتر هستند. از این روش‌های آزمایشگاهی نمی‌توان در تمام ناخالصی‌های محتمل استفاده نمود.

تصمیم‌گیری در زمانی که برای یک ماده غیرمعمول تست‌های پیشنهادی مشخص نشده است، باید از طریق تجربیات علم داروسازی و آزمایشگاهی انجام گیرد. آنالیز مواد گیاهان دارویی تنها به روش‌های مورد بحث و پیشنهاد شده این کتاب محدود نمی‌شود بلکه بسیاری از روش‌های مشابه که برای آنالیز داروهای شیمیایی به کار گرفته می‌شوند نیز مورد استفاده قرار می‌گیرند (به‌عنوان مثال روش‌های آنالیز حجمی، اندازه‌گیری‌های وزنی، کروماتوگرافی گازی، کروماتوگرافی ستونی، کروماتوگرافی مهیج با کارایی بالا و اسپکتروفوتومتری). جزئیات تمامی این روش‌ها در فارماکوپه بین‌المللی در دسترس می‌باشد.

در خاتمه امیدواریم که این کتاب به تمامی اهدافی که در بخش‌های مختلف به آن اشاره کرده است، دسترسی یابد.

ویژگی این کتاب، علمی و کاربردی بودن، روانی ترجمه و بکارگیری واژه‌نهایی منطبق بر اصطلاحات متداول در آزمایشگاه‌ها می‌باشد.

